

Alment innlit

TAÐ var felagið hjá føroyskum blaðmonnum, sum fyrri trimum árum síðani heitti á táverandi landsstýrið um at seta í gildi lóg í Føroyum um innlit í almenna fyrisiting.

HÓAST eitt stórt fyreikingsarbeiði varð gjørt tá, og málið var um at vera klárt at senda niðan í Tingið, so stæðgaði tað upp í Tinganesi. Ósemja tók seg upp í nesinum um málið, sum so ongantíð kom niðan í Tingið. Hetta var stórt spell, tí nú málið var komið so væl áleiðis, høvdu mong vónað, at okkurt ítøkiligt fór at henda.

NÚ hevur so sjálfstýrisflokkurin tikið málið framaftur og lagt tað fyrri tingið sum lógaruppskot.

Í viðmerkingum sínum til uppskotið sigur flokkurin m.a., at hetta er eitt týðningarmikið mál, fyrst og fremst tí, at spurningurin, um hvørji skjøl kunnu almannakunngerast, er ógreiður. Harnæst tí, at almennt myndugleikar kunnu freistast at afturhalda týðningarmiklum spurningum, sum almenningurin eigur fullan rætt til at fáa upplýsingar um. Sama er galdandi fyrri einstaklingar. Viðari sigur sjálfstýrisflokkurin, at fólk og fjølmiðlar eiga at fáa munandi betri umstøður, tá talan er um innlit í almenna fyrisiting, og tað kunnu tey bert fáa við einari slíkari lóg sum hesari.

TAÐ skal standa púra greitt: okkum tørvar eina tilfala lóg. Hon átti at verið lögð fram av undanfarna landsstýri og

harimillum eisini javnaðarflokkinum. Men betur seint enn ongantíð. Tað er tí gott, at ein av flokkunum á tingi hevur tikið hetta mál framaftur. Vónandi fer tað at fáa eina sakliga viðgerð. Tað er eisini uppá sitt pláss við einum orðaskifti á tingi um slíkt mál, ikki minst í hesum døgum, nú so nógv verður skrivað og tosað - og gitt - um leiklutin ella tørvandi leiklutin hjá almennari fyrisiting í ymsum stórum samfelagsmálum. Ella fyrri tað smærri málum.

OKKUM tørvar eitt meira opið samfelag, har einki verður fjalt ella krógvað fyrri almenninginum. Her hava m.a. fjølmiðlarnir eina týðningarmikla uppgávu, men tá mugu teir eisini hava tey neyðugu amboðini at arbeiða við. Eitt av hesum amboðum er ein lóg, sum gevur atgongd til innlit í almenna fyrisiting. Tí má og skal lógin koma. Og her mugu allir flokkar vísa ein positivan vilja, eisini núverandi samgonguflokkar. Tað vil í hvussu so er vera skeiðt av teimum at kveistra uppskotið av borðinum, bara tí tað er ein andstøðuflokkur, sum hevur lagt tað fram. Tað er ósakligt. At so er oftani - uttan mun til hvør situr í samgongu - tað mugu vit tíanverri sanna.

SO er spurningurin, hvørjar møguleikar ein tilfál lóg gevur okkum. Hyggja vit í lógaruppskotið siggja vit, at nógv undantøk eru. Rætturin til at fáa upplýsingar umfatar ikki eitt nú

frásagnir frá fundum millum landsstýrismenn og skjøl, gjørd til hesar fundir, brævaskifti millum somu um lógir, innanhýsis arbeiðstílfar, brævaskifti millum bý/bygdarráð og deildir og nevndir teirra osfr. Heldur ikki umfatar lógin starvssetanir.

HYGGJA vit so at hesum lógaruppskotið og teimum lógum, sum eru galdandi í okkara grannalondum, sum hava alment innlit, so fevnir lógin fyrri ein stóran part um at fáa innlit í mál, sum viðvíkja sær sjálvum, tvs. at umsøkjjarar og klagarar í einum máli, sum almenna fyrisitingin viðger, kunnu fáa allar upplýsingar um hetta mál.

TEY mongu undantøkini seta tí avmarkingar fyrri, hvat almenningurin kann fáa at vita. Her kemur so eisini tagnarskyldan hjá alment settum sum ein avmarking. Hetta er so eisini eitt mál, sum ymsar meiningar eru um. M.a. hevur Tingakrossur friggjadagin eina oddagein, har blaðstjórin m.a. skrivur, citat: "...har umsitingaryrðstætturin loyvir sær at seta grundleggjandi mannarættindi til viks, við m.a. at fjala sínar syndir aftanfyrri tagnarskyldina". Vónandi verður eisini hesin spurningurin umrøddur, tá uppskotið um alment innlit kemur til viðgerðar í tinginum.

TAÐ er vón okkara at vit fáa eitt erligt og sakligt orðaskifti um allar hesar spurningar, tá málið kemur fyrri, og kanska var tað eisini eitt gott

hugskot, um útvarpið lat almenningin fylgja við hesi viðgerð, sum so mong av okkum í dag halda er umráðandi at fáa nakað ítøkiligt gjørt við.

MEN tað má heldur ikki koma hartil, at vit gerast órimulig og ósaklig móti teimum mongu, sum hava starv hjá tí almenna. Tíanverri hevur framløga av einum tilfálum máli oftani lyndi til at fara "yvir gevind" soleiðis, at fólk lata sína ónøgd ganga út yvir tey mongu, sum arbeiða í almennu fyrisitingini. At eitt tilfál mál kemur fram má ikki føra til, at alment sett verða minni vird. Tað málið snýr seg um er at gera okkara samfelagið meira opið. Tað fer at gera, at alment sett - ikki minst fólk í leiðandi störvum - og politikarar í týðandi störvum, fara at kenna stórti ábyrgd. Og tað kann bara vera gott.

ØLL eru vit partur av hesum samfelag. Øll skulu vit liva her, og tí mugu vit eisini ganga hvør øðrum á móti. Lóg um innlit í almenna fyrisiting skal ikki fremjast út frá teirri grundgeving, at fólk innan tað almenna í dag fjala og dylja viðurskifti, ikki mugu koma fram. Hon skal fremjast, tí hon er eitt natúrlig ting í okkara samfelag, har vit øll tráa eftir at vera meira opin og erlig. Í hvørt fall krevja vit tað av hinum.

jamu

"Ikki eg!"

Ummælið hesa ferð var ætlað at snúva seg um tíðindini í sjónvarpinum. Og tað er stutt sagt: tey høvdu litið uppá seg friggjakvöldið í farnu viku og týskvöldið við. Men hóskvöldið, - tað var tíðindasending við lit: forvitnisligt og viðkomandi tíðindatílfar, góður vinklar, har tú fæst tað týðningamesta at vita fyrst, longdina á hvørjum innslagði sær var í rimilugum samsvari við. Hvussu viðkomandi tað var, og so var ræðfestingin av sendingini allari rættiliga góð.

SvF (Árni G.) visti at siga okkum, at avtekstjórarnir á Skála Skipasmiðju mæltu til politikanning av viðurskiftunum, og sanniliga um ikki »Á sýnini« ikki snúði seg um Heygdrang; Tróndur greiddi okkum frá sjónarmiðunum, sum áðrir enn føroyingar hava á hvalaveiðir-ráðstevnun í Árhús, og

Árni G. hevði eitt viðkomandi tíðinda-innslag um lækkandi ráðfiskaprisirnar, sum hann fylgdi upp við tveimum sera góðum spurningum: *hava flakavirkini ráð til hægri avrokningarpriis?* og *er tað í roynd og veru ikki politikarnir, sum nú seta prísirnar heldur enn nevndin fyrri ráðfiskagrunnin (já, svaraði Bjarni Weihe til seinna spurningin!)*. Frálíkt, soleiðis skal tað vera.

Hví SvF-tíðindini ikki eru høvuðsveinið her kortini, man vera hvørjum greitt. Útvarpið hoyra vit vanligu við einum hálvum oyra, og sjónvarpið siggja vit vanligu við hálvum eyga. Er nakað serligt, so lurtad vit væl ella hyggja burtúr, men tað er sjáldan. Men í gjárkvöldið, - so sanniliga um vit ikki upplivdu gamlar dagar við døgurðaborðið, tá orð ikki mátti mælast, meðan út-

varpið var.

Øssur við tekniskum fylgi bergtók alt og øll: vit hugdu og lurtadu, *einki mátti fara afturvið borðinum*: vit máttu fáa hvørt orðið við. Tí sótu vit kúrr og tigandi, uttan tá vit jesadu um tær østligu misgerðir, sum vórðu avdúkaðar, - misgerðir, sum hvør og ein vóru undirskrivaðar av ábyrgdarpersónum.

Og Øssur gjørdi einki, púra svartu einki! Eg meini: hann ákærði ongan fyrri nakað sum helst, men lat bert pappir og persónar koma og fara á skerminum, og við og við avdúkaði veruleikin seg sjálfan. *«Ich habe nichts zu sagen. Nur zu zeigen»* (Eg havi einki at siga. Bert nakað at vísa), skrivaði týski heimspækingurin Walther Benjamin. Við øðrum orðum: tá tú skalt lýsa veruleikan er ikki neyðugt at gera so nógv burtúr. Hann er nógv áhugaverdur og viðhvørt eisini nógv skelkandi sum er.

Men sjálvandi: veruleiki avdúkar ikki seg sjálfan uttan eina hjálpanði hond

Øssur við tekniskum fylgi gjørdi frálíka, avdúkandi sending um Heygdrangs-málið

(og serliga ikki í føri sum hesum), og hetta var høvuðsleikluturin hjá Øssi. Hvussu nógvir tiggjutals-tímar av rannsóknararbeiði liggja aftanfyrri sending sum hesa, tað veit bert hann sjálfur. Tøkk til SvF-leiðsluna fyrri, at hann hevur fingið høvi til at fara undir tað.

Finnbogi Christiansen,

sum bestúli skipið, segði, at hann hevði onga skyld. Helgi Fossadal segði, at Fossabankin hevði verið uppi í sambandi við Heygdrang og at Fossabankin ikki hevði verið uppi í sambandi við Heygdrang, og at hann hevði onga skyld. Svart/hvítt-sjónvarp havi eg fyrri tíðina, men tað skal vera

merkiligt, var tað einasta grundin til, at tungurnar á Helga Fossadal og Finn-boga Christiansen vóru svartar.

Tí í eftirfylgjandi brotum var lagt fram - stig fyrri stig - at alt hevur verið garvilt í øllum hesum projekti. Fíggjarskipanin

Framhald á síðu 7